

עניינים תוכן

2	מבוא
3	פרק א'- קורות חיים
6	פרק שני : תפיסה דתית של בן לאדן
10	פרק ג' פן אידיאולוגי מול הפן המעשי
14	סיכום ומסקנות
16	ביבליוגרפיה

מבוא

אוסמה בן לאדן היה טרוריסט ומנהיג תנועת אל קאעידה. הוא היה האחראי לפיגועים רבים ברחבי העולם בהם נרצחו אלפי בני אדם, הידוע מבניהם היה הפיגוע של 11 בספטמבר בארצות הברית. עד אשר הוצא להורג ב-2011 הוא נחשב לפושע הנמלט המסוכן בעולם ומאמצים רבים הוקדשו כדי להתנקש בחייו. הפעילות של הארגון שלו הביאה למערכות צבאיות ממושכות במזרח התיכון ובאפגניסטן. מערכות אלו צרכו משאבים כספיים גדולים ועלו בחיים של אלפי חיילים ומאות אלפי אזרחים שנפגעו מן התוצאות של האירועים הללו¹.

מבין כל הגורמים אשר השפיעו על בן לאדן ייתכן והגורמים החשובים ביותר היו דתיים. הנחה זו מתבססת על הדברים שהוא אמר במשך חייו ועל תפיסת העולם אשר גרמה לו לצאת למלחמת קודש נגד הכופרים עוד בשנות השמונים. התפיסה הדתית שלו, כפי שנראה להלן, הושפעה מאוד מאישים חשובים שקידמו את הג'יהאד במסגרת הלאומיות הגוברת של תחילת המאה הקודמת². עבודה זו תבקש לבחון את ההשפעה של הגורמים הדתיים אשר השפיעו על תפיסתו הדתית של בן לאדן ואשר גרמו לו לפעול בצורה שהוא פעל. לכן שאלת המחקר של עבודה זו תהיה:

מה הם הגורמים שעיצבו תפיסתו הדתית של אוסאמה בן לאדן וכיצד הם השפיעו על הפעילות המעשית במסגרת אל קאעידה מאמצע שנות התשעים ועד לפיגועים של 2001?

על מנת על שאלת המחקר אערוך את המבנה הבא: הפרק הראשון של העבודה יתאר את קורות חייו ואת האירועים המרכזיים בהם. הפרק השני של העבודה ינתח את ההשפעות הדתיות שהיו על בן לאדן מאז שהוא היה פעיל צעיר במסגרת המלחמה באפגניסטן ועד אשר הוא הפך למנהיג ארגון מטעם עצמו. הפרק השלישי של העבודה יבקש להראות כיצד תפיסות דתיות אלו שינו את המדיניות ואת הפעילות שלו מאז שהוא עזב את סודאן ב-1996 ועד אשר הוא ערך את הפיגועים נגד ארצות הברית בשנת 2001 בניו יורק. לבסוף אסכם את העבודה בדיון קצר אשר יבקש להראות כיצד בן לאדן אפשר לתפיסות הדתיות שלו לעצב את הפעילות המעשית נגד מטרות שונות בעולם, ובראש ובראשונה נגד מדינת ארצות הברית.

¹ Davies, William D.; Dubinsky, Stanley. Language Conflict And Language Rights: Ethnolinguistic Perspectives On Human Conflict. Cambridge University Press. (2018). P. 74

² אסף מליח ושואל שי, מכאבול לירושלים: אל-קאעידה, הג'יהאד האסלאמי העולמי והעימות הישראלי פלסטיני, (הוצאת מטר, 2009, תל אביב). עמ' 18-22

פרק א' - קורות היים

אוסאמה בן לאדן נולד בעיר ריאד שבערב הסעודית. הוא נולד למשפחה עשירה וזכה לחיים בעלי פריבילגיות רבות בשנות הילדות שלו ולאחר מכן. כאשר בן לאדן היה בן 13 אביו נפטר בתאונת מסוק והוא זכה בירושה של 80 מיליון דולר. הוא גדל בגידה שם הוא למד בבית ספר יוקרתי ואפילו חילוני יחסית למקובל בסעודיה. הוא למד בקרב זרים רבים ושאל מהם השפעה רבה בנוגע לדרך שבה הוא תופס את המציאות³.

בשנים אלו החלה התנועה הלאומית של מצרים, תנועת האחים המוסלמים, להטיל את כוחה על העולם הערבי. ההשראה שלהם הייתה הנשיא נאצר והם הטיפו לחיזוק התודעה הלאומית של הערבים, כאשר הדגש הוא על התנגדות לאויבים הזרים והלא מוסלמים. פעילי תנועת האחים המוסלמים הגיעו לסעודיה וחלקם עבדו בתור מורים במסגרות חינוך שונות. כך בן לאדן התוודע לנושאים שונים הקשורים לדת ולמקומו של המוסלמי בעולם. בן לאדן הושפע בעיקר מן המורה הרוחני שלו, עבדאללה עזאם שהיה שותפו לדרך ופעיל מוסלמי סוני קיצוני במיוחד⁴.

בשנת 1979 התרחשו כמה מאורעות בינלאומיים אשר השפיעו מאוד על בן לאדן. הכוחות של הסובייטים תקפו את אפגניסטן וביקשו לכבוש את המדינה. ניסיון הכיבוש של ברית המועצות נתקל בהתנגדות קשה ולאומית של האפגנים שביקשו לדחות כל ניסיון לכבוש את המדינה. מוסלמים רבים החלו לראות את ניסיון כיבוש זה כמלחמה בין המזרח ובין המערב יותר מאשר זוהי מלחמה בין ברית המועצות ובין אפגניסטן. גם ארצות הברית ראתה במלחמה זו הפרת האיזון של המלחמה הקרה ולא מלחמה מקומית⁵.

במקביל לאירועים אלו התרחש אירוע נוסף בתוך סעודיה. קיצונים מוסלמים התשלטו על מבנה אל חראם במכה תוך כדי שהם חוטפים בני ערובה רבים. החוטפים ביקשו להחמיר את ההקפדה על חוקי הדת וראו בשלטון המקומי בסעודיה שלטון של כופרים אשר לא מעודד את השמירה על עקרונות הדת ולמעשה גורם לדת המוסלמית לאבד את כוחה לגמרי. בן לאדן תפס את האירועים באפגניסטן בתור

³ Davies, William D.; Dubinsky, Stanley. Language Conflict And Language Rights: Ethnolinguistic Perspectives On Human Conflict. Cambridge University Press. (2018). P. 74

⁴ Marwan, Amir Hamza. Osama Bin Laden's Death And The Counter Terrorism Perspective In American, British And Pakistani Media. (2015).p 4

⁵ Fisher, Daren & Becker, Michael. The Heterogeneous Repercussions Of Killing Osama Bin Laden On Global Terrorism Patterns. European Journal Of Criminology. (2019).pp 2-6